

EXTERN KVALITETSGRANSKNING av specialiseringstjänstgöring

Karolinska Universitetssjukhuset

Klinik

Neurokirurgi

Specialitet

2021-09-23 – 2021-09-24

Datum

Stockholm

Ort

Hans Ericson och Oscar Åneman

Inspektörer

Styrkor

- Gott utbildningsklimat
- Stort patientunderlag och heltäckande verksamhet som omfattar alla neurokirurgiska diagnoser
- Moderna och ändamålsenliga lokaler för klinisk verksamhet
- ST-läkarna ges goda möjligheter att delta i externa utbildningsprogram
- ST-läkarna ges goda möjligheter att delta i forskningsprojekt

Svagheter

- Geografiskt utspridd verksamhet med långa förflyttningar utomhus eller i livligt trafikerat garage
- Öppet kontorslandskap vilket komplicerar patientsamtal och försvårar ostört eget arbete.
- Bibliotek saknas på enheten
- Formellt introduktionsprogram saknas
- Arbetsituationen uppfattas till viss del som otydlig av ST-läkarna med bland annat avsaknad av systematiserad feedback.
- Stor omsättning av övrig vårdpersonal försämrar arbetsmiljön och därmed tryggheten för ST-läkarna främst i journalsituationen.
- Pressad platssituation medför att man tvingas prioritera omsättning av patienter framför viktiga utbildningsmoment för ST-läkare.

Förbättringspotential

- Systematisera återkopplingen till ST-läkarna efter ST-kollegium, efter fullgjort delmoment och vid schemalagda möten med handledare
- Etablera ett strukturerat introduktionsprogram
- Skapa rutiner för att stimulera till mer självstudier t.ex. med utvärdering av teoretisk kunskap efter varje avslutat delmoment.
- Systematiserad användning av operationslogg
- För att öka närvaron och engagemanget hos ST-läkarna vid interna utbildningstillfällen föreslås att ST-läkarna själva ansvarar för korta föreläsningar i det specifika ämnet.

STRUKTUR

A Verksamheten

Kliniken är en av sex neurokirurgiska kliniker i Sverige som bedriver ST-utbildning. Kliniken är ensamutövare av neurokirurgi för region Stockholm och Gotland med ett upptagningsområde om 2,2 miljoner innevånare. ST-utbildning genomförs och utvärderas enligt skriftliga riktlinjer från vårdgivaren som säkerställer en hög och jämn kvalitet i specialiseringstjänstgöringen.

Kliniken behandlar patienter med alla kategorier av neurokirurgiska diagnoser inklusive pediatrik neurokirurgi. Man utför mer än 2900 ingrepp per år inklusive endovaskulära ingrepp och behandling med gammakniv. Medicinska enheten Neurokirurgi på Karolinska Sjukhuset är enda enhet i Sverige som har gammakniv. Vi bedömer att tjänstgöringen är tillräckligt allsidig och med tillräcklig volym för att samtliga målbeskrivningar för ST-utbildning i neurokirurgi ska kunna uppfyllas, med undantag av kraniofacial neurokirurgi som är rikssjukvård och bara bedrivs i Uppsala och Göteborg. Ett problem i Stockholmsregionen är emellertid att en stor del av den basala ryggkirurgin har lagts ut på privata aktörer vilket har negativa konsekvenser för ST-utbildningen i neurokirurgi.

Verksamheten har under senare år varit föremål för omfattande omorganisationer men bedöms nu ha en tydlig positiv utveckling gällande bl. a. arbetsmiljö men även avseende ST-läkarnas utbildning.

Det finns en plan för att främja lika rättigheter och möjligheter att uppnå utbildningsmålen för ST-läkare oavsett kön, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning. Det finns trots detta ST-läkare som har upplevt hinder för att uppnå sina utbildningsmål på grund av kön, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska genomföras finns.
- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska utvärderas finns.
- Tjänstgöringen är tillräckligt allsidig.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

B Medarbetarstab och interna kompetenser

Kliniken har 22 specialister varav sexton är disputerade varav fyra är docenter och en professor. Kliniken har sex stycken ST-läkare som har handledare som är specialistkompetenta i neurokirurgi. Samtliga är handledarutbildade. ST-studierektor är specialistkompetent i neurokirurgi och har genomgått handledarutbildning. Vi bedömer att det finns tillräckligt många specialister med relevant kompetens för att alla ST-läkare ska erhålla adekvat handledning, stöd och instruktioner.

Det finns skriftliga instruktioner för hur handledningen skall gå till. ST-kollegium hålls två gånger per år. Regelbundna handledarträffar för ST-handledarna finns.

Föreskrift

- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har specialistkompetens i avsedd specialitet.
- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har genomgått handledarutbildning.
- Tillgång till specialistkompetent studierektor med handledarutbildning finns.
- Tillräckligt många läkare med relevant specialitet och kompetens finns för att alla ST ska få adekvat handledning.
- Tillräckligt många läkare och andra medarbetare med relevant kompetens finns för att instruktioner ska kunna ges.

Allmänna råd

- Studierektorn har relevant specialistkompetens.

Kvalitetsindikator

- Generella skriftliga instruktioner för ST-handledning finns.
- Regelbundna handledarträffar för ST-handledarna finns.
- Skriftlig uppdragsbeskrivning för SR finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

C Lokaler och utrustning

Kliniken är mycket välutrustad för diagnostik, utredning och behandling.

ST-läkarna har en egen arbetsplats i ett kontorslandskap och dator där de kan arbeta till viss del ostört. Det saknas ett fackbibliotek i klinikens lokaler men det finns adekvat bibliotekstjänst och aktuella tidskrifter tillgängligt.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Adekvat utrustning för diagnostik, utredning och behandling finns.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarna har tillgång till funktionell arbetsplats.
- Tillgång till IT-baserade kliniska beslutsstöd, sökbar vetenskaplig databas, stöd från bibliotek eller FoU-enhet finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

PROCESS

D Tjänstgöringens uppläggning

ST-utbildningen genomförs enligt socialstyrelsens målbeskrivning för neurokirurgi. ST-läkarna dokumenterar sina operationer på olika sätt och i olika utsträckning. Samtliga ST-läkare genomgår extern teoretisk utbildning i form av både de nordiska och europeiska fyraåriga SK-kurserna och skriver den europeiska tentamen som ges av EANS. Alla ST-läkarna har individuella utbildningsprogram som följs upp och revideras i samråd med SR, HL och ST-läkaren. Jourtjänstgöringen utgör en adekvat del av tjänstgöringen vilket uppfyller kraven i målbeskrivningen.

ST-studierektorn är en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare. Det finns ett introduktionsdokument som emellertid förefaller vara okänt för vissa ST-läkare. Ett formellt introduktionsprogram för nyanställda underläkare saknas men de har handledare och en plan för progression under sin anställning. Studierektorn tar del av bedömningar av ST-läkarna.

ST-kontrakt upprättas för samtliga ST-läkare som reglerar ST-läkarens och arbetsgivarens gemensamma åtagande. Andra legitimerade läkare utan specialistkompetens arbetar under handledning men utan individuella utbildningsprogram.

Det finns ST-läkare som uppfattar att man hindrats i sin utbildning på grund av kön, etnicitet, religion eller trosuppfattning.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Det finns skriftliga riktlinjer för hur målbeskrivningen ska uttolkas samt styrande dokument för tjänstgöringens upplägg.
- Jourtjänstgöring/beredskap uppfyller kraven i målbeskrivningen.

Föreskrift

- Alla ST-läkare har individuellt utbildningsprogram som utgår från kraven i målbeskrivningen.
- Det individuella utbildningsprogrammet följs regelbundet upp och revideras vid behov i samråd med SR, HL och ST-läkaren.

Allmänna råd

- SR bör utgöra en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare.
- SR bör medverka till utarbetning av ST-läkarnas introduktionsprogram.
- SR bör ta del av verksamhetschefens och handledarens bedömning av ST-läkaren.

Kvalitetsindikator

- Alla ST-läkare får introduktion till tjänstgöringen.
- Tillgång till individuella utbildningsprogram och handledning för de leg läkare utan specialistkompetens som arbetar vid enheten med siktet inställt på ST finns.
- Alla ST-läkare har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter att uppnå målen i mål-beskrivningen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

E Handledning och uppföljning

Ett individuellt utbildningsprogram utgör grunden för handledningen. ST-läkarna och handledarna finns på samma medicinska enhet. Under ST-sidotjänstgöring handleds ST-läkarna av handledare på mottagande klinik. ST-läkarnas kompetensutveckling följs fram till examination.

Verksamhetschef och handledare bedömer ST-läkarna kontinuerligt och bedömningen dokumenteras under ansvar av verksamhetschefen. Många utbildningsmoment ges fortlöpande i det dagliga arbetet av annan läkare vid sidan av handledaren och av annan vårdpersonal.

Handledningen är inte schemalagd. Handledarutbildningen utförs enligt Region Stockholms program. Häri ingår utbildning i handledning, pedagogik, metoder för bedömning, kommunikation och etik. Fortlöpande bedömning görs av ST-läkarna men utan användning av etablerade eller validerade metoder. Verksamhetschefen har delegerat till sektionschefen att hålla regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

ST-läkarna beskriver ett gott utbildningsklimat som inbjuder till frågor och diskussioner vid möten och ronder. ST-läkarna upplever ett problem med att få assistera vid operationer, varför seniora läkare ofta opererar ensamma. Detta förklaras med nödvändigheten att delta i avdelningsarbetet för att upprätthålla flödet av patienter i en situation med begränsat antal vårdplatser. ST-läkarnas sidotjänstgöring är 6-9 månader med relevant innehåll och sammansättning. Bland annat ingår tre månaders tjänstgöring inom anestesi och intensivvård. Sidotjänstgöring utanför Karolinska Sjukhuset följs upp regelmässigt men sidotjänstgöring internt på sjukhuset saknar systematiserad uppföljning. Legitimerade läkare från andra specialiteter som tjänstgör vid enheten erhåller handledning.

Föreskrift

- Handledningen utgår från det individuella utbildningsprogrammet.
- Det finns en utsedd huvudansvarig handledare för varje ST.
- ST-läkaren har tillgång till handledare under varje utbildningsperiod.
- Fortlöpande bedömning av ST-läkarens kompetensutveckling utifrån målbeskrivningen och utbildningsprogrammet görs under hela ST.
- Kontinuerlig bedömning utförs av verksamhetschef (motsvarande) och huvudsaklig handledare.
- Verksamhetschef (motsvarande) ansvarar för att den kontinuerliga bedömningen dokumenteras.

Allmänna råd

- ST-läkaren bör, utöver handledning, få fortlöpande instruktioner.
- Handledningen är inplanerad i ordinarie tjänstgöringsschema.
- Den huvudansvariga handledaren tjänstgör där ST-läkaren huvudsakligen genomför sin specialiseringstjänstgöring.
- Handledarutbildningen bör omfatta handledning, pedagogik, metoder för bedömning, kommunikation och etik.
- Den fortlöpande bedömningen görs med på förhand kända och överenskomna metoder.
- Påvisade brister i ST-läkarens kompetens leder till en åtgärdsplan.
- Verksamhetschefen eller motsvarande håller regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarnas sidoutbildning följs upp.
- Varje enhet har en plan för hur ST-läkare som riskerar hamna i svårighet för att uppnå enskilda delmål, sin professionella utveckling generellt eller av personliga skäl, ska kunna hjälpas.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

F Teoretisk utbildning

Region Stockholm ger kurser som täcker A- och B-målen för ST-utbildning. Som beskrivits ovan går samtliga ST-läkare externa utbildningar som ges för nordiska och europeiska ST-läkare i neurokirurgi. Dessa fyraåriga kurscykler täcker samtliga C-mål, med undantag för delmål c8 kraniofacial neurokirurgi, vilket ST-läkarna kan uppfylla genom auskultation vid klinik med rikssjukvård. Regelbundna "morbidity and mortality" konferenser med utbildningsinnehåll ges varje månad på kliniken och intern ST-utbildning erbjuds varje vecka. ST-läkarna erbjuds möjlighet att delta i en dissektionskurs med anatomiska preparat. Man erbjuds även att åka på internationella konferenser. Möjligheten att närvara vid kurser och konferenser har hämmats av den pågående pandemin.

Studierektorn samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildning. De teoretiska utbildningsmomenten och kurserna planeras in i utbildningsprogrammet.

På schemat finns en position för ST-läkare där man självständigt kan fördela tiden mellan administration, självstudier och kirurgisk träning. Generellt sett förefaller ST-läkarna bedriva självstudier i väldigt liten omfattning.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Teoretiska utbildningsmoment och kurser planeras in i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkarna genomgår den teoretiska utbildning som definieras i det individuella utbildningsprogrammet.

Föreskrift

- SR samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildning.

Allmänna råd

- Intern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Extern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Tid för regelbundna självstudier planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

G Medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

ST-läkarna genomför ett vetenskapligt arbete men erbjuds inte 10 veckors schemalagd tid för detta. Regionen erbjuder kurser för att utveckla vetenskaplig kompetens. ST-läkarna utför även kvalitets- och patientsäkerhetsarbeten som bedöms och återkopplas.

Det finns fyra läkare som är docentkompetenta vetenskapliga handledare på kliniken. Flera av specialisterna är disputerade och även två av ST-läkarna. ST-läkare erbjuds doktorandutbildning och en av dem är registrerad som doktorand.

Föreskrift

- Utbildning erbjuds för att uppnå ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt.
- Goda förutsättningar finns för genomförande av ett skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer.
- ST-läkarnas kompetens i medicinsk vetenskap bedöms fortlöpande och återkoppling sker.
- ST-läkarna ges möjlighet att utveckla kunskap om och kompetens i kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.
- Goda förutsättningar finns för att genomföra, dokumentera och redovisa ett kvalitetsarbete.
- ST-läkarens kompetens i kvalitetsutveckling bedöms fortlöpande och återkoppling sker.

Kvalitetsindikator

- ST-läkares genomförda individuella arbeten publiceras eller presenteras vid vetenskapliga möten.
- Tillgång till ett välfungerande doktorandprogram finns.
- Enheten har regelbundna möten där medarbetare diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur.
- Minst ett, på enheten utfört, självständigt forskningsprojekt har publicerats i vetenskaplig tidskrift eller presenterats vid vetenskapligt möte de senaste två åren.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

H Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

Teoretisk utbildning i ledarskap och kommunikation ingår i regionens utbildningsprogram för ST-läkare för A och B-delmål.

Föreskrift

- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla ledarskapskompetens i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i ledarskapskompetens.
- ST-läkarens kompetens i ledarskap bedöms fortlöpande och med återkoppling.
- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla den kommunikativa kompetensen såväl muntligt som skriftligt i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i kommunikativ kompetens.
- ST-läkarens kommunikativa kompetens bedöms och återkoppling sker.

Allmänna råd

- ST-läkaren bereds möjlighet att undervisa under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att själv handleda under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att delta i inom- eller mellanprofessionell reflektion i grupp.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.